

„CULTURA BIZANTINĂ ÎN ROMÂNIA”

Urmind ședinței de deschidere al celui de al XIV-lea Congres internațional de studii bizantine, vernisajul expoziției „Cultura bizantină în România” s-a bucurat de prezența participanților la această importantă reuniune internațională, găzduită de capitala țării noastre între 6–12 septembrie 1971.

Organizată cu ocazia Congresului în sălile Muzeului de artă a R.S. România, cu concursul diferitelor institute din cadrul Academiei de Științe Sociale și Politice a R.S. România și a diferitelor muzee din țară, expoziția a reunit 573 de obiecte, ilustrând aspecte ce probează existența unei culturi bizantine sau de influență bizantină pe teritoriul țării noastre, începând din secolul al IV-lea pînă în secolul al XVI-lea.

Capituli și coloane provenite din cetățile bizantine din Dobrogea, monumente lapidare cu inscripții, tezaure monetare, ceramică bizantină, bijuterii — toate rezultate din cercetările arheologice — alcătuiesc o importantă parte a expoziției.

O altă parte este reprezentată de piesele cu un caracter pur artistic: broderii (epitafele de la

Cozia și Dobrovăț și cel al lui Siluan, epitrahile etc.), icoane, sculptură în lemn (ușile de la Snagov).

Panouri cu scheme grafice ilustrind cîteva momente din evoluția arhitecturii de influență bizantină din țara noastră, o serie de diapozitive reprezentind monumente și picturi murale, ca și textele generale încearcă să întregască imaginea despre ambianța cultural-spirituală a secolelor în care Bizanțul și-a pus pecetea asupra teritoriului nostru.

Catalogul expoziției — bilingv, român-francez — beneficiază de ample studii introductive semnate de Ion Barnea, Corina Nicolescu, Octavian Iliescu. Fișele propriu-zise ale lucrărilor sint completate de reproducerile — alb-negru sau color — celor mai importante piese expuse.

Primită cu interes de specialiști ca și de publicul larg — căruia îi este înfățișat acum un grupaj de obiecte nu numai de mare valoare, dar și de un deosebit interes pentru cunoașterea unei importante părți din istoria patriei noastre — expoziția a rămas deschisă toată luna septembrie.

S. T.

INAUGURAREA MUZEULUI VITICULTURII ȘI POMICULTURII DE LA GOLEȘTI

Importanța viticulturii și pomiculturii în economia și istoria țării noastre, creațiile materiale și spirituale ale locuitorilor din zonele în care podgoriile sau livezile dădeau nota dominantă, caracteristică, au impus cu stringență organizarea unui muzeu național pe acest profil.

Muzeul a fost conceput să fie format din două sectoare :

1. Sectorul pavilionar, care va înfățișa :

a) istoria viticulturii și pomiculturii din România, din cele mai vechi timpuri pînă în zilele noastre ;

b) prezentarea tipologiei, pe provincii istorice, a unor unelte, instalații și vase legate de cele două ocupații.

2. Sectorul etnografic în aer liber, ce se va compune din două părți :

a) o parte cu aspect de sat, ce va cuprinde 34 gospodării din zonele viticole și pomicole ale țării, în care vor fi prezente uneltele și instalațiile legate în primul rînd de ocupațiile respective și în al

doilea rînd de cele complementare. Toate gospodăriile vor fi mobilate, se înțelege, cu toate obiectele folosite de proprietarii lor ;

b) a doua parte va însuma instalații și construcții temporare și stabile, aflate la suprafața solului sau îngropate, legate de specificul celor două îndeletniciri, pe care gospodarii și le construiau la vii sau la livezile de pomi.

Conceput a fi organizat pe o suprafață de 15 ha, amplasarea urmînd să se facă pe provincii istorice, alocîndu-ni-se inițial 5 ha teren în vecinătatea Muzeului Golești, s-a început cu reprezentarea zonelor viticole și pomicole din Muntenia și Oltenia.

Lucrările de cercetare, depistare, achiziționare, demontare și remontare au început în anul 1966, soldîndu-se cu aducerea a două gospodării — una de viticultor din zona Drăgășani și alta de pomicultor din zona Muscel.

În anii 1967–1969, am mai adus în muzeu două gospodării din Gorj, una din Dîmbovița,

una din Muscel-Podgoria, una din Buzău și o casă din Argeș, o biserică din Drăgulești de Argeș.

În prima jumătate a anului 1971, s-au reluat lucrările, achiziționându-se unelte, instalațiile și interioarele la toate gospodăriile din muzeu, deoarece în anii precedenți efortul principal a fost depus în primul rînd pentru achiziționarea, demontarea și remontarea construcțiilor.

La 3 iulie 1971, cînd s-a deschis parțial, Muzeul viticulturii și pomiculturii din România cuprinde 8 gospodării — Gorj, Argeș, Drăgășani, Vîlcea, Glodeni-Gorj, Bălești-Gorj, Muscel, Dîmbovița, Buzău, Muscel-Podgoria, și o biserică din Drăgulești de Argeș, grupate în satul ce a început să se contureze, precum și două pivnițe (una din Dobrița-Gorj și alta din Vulturești-Muscel), o crămă din Popești-Vrancea, o povarnă din Buzău, o lojnică din Buzău și un conac de deal din Gorj, acoperit cu viță de vie. Cele 45 de construcții se grupează astfel: 9 case, 1 biserică, 15 pivnițe, 5 hambare, 3 poverne, 5 grajduri, 5 pătule, 1 șopru și 1 cotec de păsări.

Ilustrarea specificului viticol sau pomicol al zonelor reprezentate se face: a) prin componența gospodăriilor, unde casa pe pivniță specifică podgorienilor e aproape unanim întîlnită; b) prin numărul mare al pivnițelor sau povernelor, cîte două aproape în fiecare gospodărie, și c) mai ales prin unelte și instalațiile legate direct de viticultură și pomicultură.

În acest sens, putem semnala faptul că dispunem de două cazane cu capac de lemn din Gorj, de cazane cu două sau cu trei țevi instalate în povernele de la Muscel, Dîmbovița și Buzău. Muzeul prezintă linii pentru stors strugurii: 6 la Gorj, din care 5 expuse, 2 la Drăgășani și unul la Muscel-Podgoria. Teascurile pentru stors strugurii sînt reprezentate astfel: 1 teasc cu pene din zona Drăgășani, 2 teascuri cu un șurub sau vîrtej, unul din zona Drăgășani și altul din zona Muscel-Podgoria, un teasc cu două șuruburi din zona Drăgășani, 4 teascuri cu șurub dar cu urs mare, 3 din Transilvania (Țelna, Aiud și Unirea) și altul din zona Drăgășani.

Cosoarele pentru tăiat la vie sînt și ele bine reprezentate; numai în crama din Popești-Vrancea s-au expus cîteva zeci din toată țara.

Cu ocazia deschiderii muzeului, a avut loc o sesiune științifică dedicată acestui eveniment, la care, după cuvîntul reprezentantului organelor locale de partid și de stat și a delegatului Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă, a avut loc intervenția profesorului universitar emerit I. C. Teodorescu, care a spus printre altele: „*Înființarea Muzeului viticulturii și pomiculturii de la Golești-Argeș este un act de cultură de mare însemnătate istorică, ce se înscrie pe linia marilor realizări care cîntesc aniversarea semicentenară a Partidului Comunist Român*”.

Vasile Novac, directorul Muzeului Golești, a prezentat „Muzeul viticulturii și pomiculturii din România”, oprindu-se la trei probleme a) scurt istoric; b) concepții tematice; c) realizări și perspective.

Nicolae Ungureanu, reprezentantul C.C.E.S., a vorbit despre „Muzeul viticulturii și pomiculturii din România în contextul muzeelor în aer liber din România”, subliniind importanța și valoarea atît a unor monumente de artă populară, dar mai ales a instalațiilor și uneltelor specifice ce dau o notă aparte muzeului. Ca reprezentant al C.C.E.S., și-a exprimat regretul pentru nedorita intrerupere a lucrărilor muzeului, care a împiedicat ca patrimoniul muzeal să fie și mai bogat.

Arhitectul Paul Niedermair, autorul planului muzeului, a prezentat comunicarea: „Proiectul sistematizării sectorului etnografic în aer liber”.

Dr. ing. C. Ioniță a susținut comunicarea: „Pomicultura României în trecut și în perspectivă”. Ca reprezentant al Institutului național de pomicultură cu sediul la Mărăcineni-Argeș, a comunicat participanților că instituția pe care o reprezintă și o conduce s-a angajat să colaboreze cu muzeul nostru pentru plantarea în cadrul terenului muzeului a speciilor de pomi vechi, caracteristici diferitelor ținuturi din țară pe care le reprezentăm.

Profesorul universitar C. C. Giurescu a susținut comunicarea intitulată: „Chiojdul — un sat cu tradiții pomicole”. Din satul Chiojd s-a adus în muzeu casa ce reprezintă zona pomicolă a Buzăului. Întimplarea a făcut ca această casă, construită în prima jumătate a secolului trecut, să fi aparținut lui Dumitrache Giurescu, strămoșul autorului lucrării. În afara prezentării vechimii satului și a pomiculturii în zonă, profesorul C. C. Giurescu a insistat asupra termenilor dacici și latini din limba noastră, care se păstrează și astăzi.

Profesorul universitar Aurelian Sacerdoțeanu a susținut comunicarea: „B. P. Hașdeu despre originile viticulturii la români”, scoțînd în relief meritele acestui titan al științei noastre și în acest domeniu, socotînd că, deși unii au folosit rezultatele cercetărilor sale, au trecut sub tăcere faptul.

Dr. Radu Octavian Maier a prezentat lucrarea: „Unele aspecte ale viticulturii în zona Moldova Veche — Banat”, urmată de un interesant film pe care l-a realizat în această zonă.

Celelalte comunicări susținute de personalul muzeului sau de unii colaboratori apropiați au prezentat anumite aspecte concrete mai generale sau particulare din Muzeul viticulturii și pomiculturii.

Să cităm în ordinea expunerii:

— Aurelian Motomanca, „Sate și zone cercetate pentru depistarea și achiziționarea gospodăriilor amplasate în Muzeul viticulturii și pomiculturii”;

— Grigore Constantinescu, „Considerații referitoare la profilul funcțional al construcțiilor amplasate în sectorul în aer liber al Muzeului viticulturii și pomiculturii din România”;

— Constantin Judean și Iulian Rizea, inspector la Comitetul județean pentru cultură și educație socialistă, „Biserica din Drăgulești montată pe terenul muzeului”;

— Filofteiu Vochin, „Inventarul viticol din zona Muscel-Podgoria”;

— Gheorghe Nicolescu, „Interiorul țărănesc din zona Drăgășani”;

— Eugenia Constantinescu, „Interiorul casei țărănești din zona Muscel”;

— Valentina Popa, „Interiorul locuinței țărănești din zona Gorj”.

Invitații prezenți la deschiderea muzeului, atît specialiștii, cît și publicul larg, au salutat cu căl-

dură deschiderea acestui nou muzeu în aer liber, au avut cuvinte de laudă pentru tot ce s-a realizat și și-au exprimat unanim convingerea că ceea ce s-a realizat trebuie continuat cu toată încrederea și cu toată graba.

V. NOVAC

„COSTUMUL POPULAR ROMÂNESC”

Valorificîndu-și din nou colecțiile din unități și depozite, Muzeul satului a deschis în luna august o expoziție, dedicată costumului popular românesc.

Folosindu-se criterii geografice și artistice, s-a urmărit exemplificarea tuturor zonelor etnografice importante ale țării. Într-o înșiruire de horă, în atitudini de joc sau de lucru, costumele sînt montate pe panouri, sugerînd o mișcare neîntreruptă, o continuitate tradițională.

Dacă „economia” mijloacelor de expunere — dictată de motive financiare — supără (fundalul din scînduri, nici cel puțin natur ci de culoare galbenă urită, ca și rogojinile — mai potrivite pentru obiecte de lemn sau fier și mai puțin pentru delicatețea țesăturilor), frumusețea și — uneori — originalitatea costumelor alese răscumpără din plin carența semnalată. Nu s-a vitregit niciun ținut, fiecare se poate mindri cu creații de mare rafinament în croi, ornamente, cromatică etc., cu elemente distincte dar purtînd marca indelebilă a apartenenței etnice române.

Pe lîngă zonele cunoscute, cercetările muzeului au acoperit unele „pete albe”, achiziționîndu-se piese remarcabile, din Cîmpia Dunării, Dobrogea, Banat, Oltenia etc.: costume din Buriashi — zona Vlașca, din jud. Rm. Sărat, giubele de aba cu aplicații colorate, din Ilfov — Teleorman, de tipuri distincte, costume din Dobrogea — românesc, lipo-

venesc, macedonean, bulgăresc — piese rare, achiziționate în 1954 iar astăzi imposibil de găsit pe teren, un splendid costum din zona Romanați cu catrință cu „păpuși”, un costum bărbătesc de Vrancea de mare frumusețe și distincție, costume de copii din Maramureș, prea puțin prezente în expoziții din păcate.

Un total deserviciu aduc acestei expoziții, atît de reușită prin selecția costumelor, etichetele, incomplete și inexacte: generalizarea cronologică — secolul XIX, atribuirea costumelor pe județe după noua împărțire teritorial-administrativă și nu după zona originară, care a dat uneori și numele unui anume tip de port — vezi de ex. costum de Vlașca, trecut la jud. Ilfov, costum de Muscel la Argeș, zona Romanați la Dolj etc.; se pot menționa și satele, acolo unde se cunosc — cazul la foarte multe din noile achiziții ale muzeului. Muzeul satului fiind vizitat de numeroși turiști străini, e de datoria sa ca, cel puțin la expoziții, să traducă textul etichetelor în una-două limbi străine sau să tipărească mici pliante — cataloage ale expozitelor.

Sînt cîteva deziderate muzeografice, care pot fi ușor aplicate, sporind calitățile manifestărilor expoziționale.

V. BUȘILĂ

EXPOZIȚIA „PORTUL POPULAR DIN JUDEȚUL OLT”

Eforturile pentru organizarea expoziției consacrată existenței de 600 de ani a orașului Slatina au pus piatra de temelie nu numai secției de etnografie a muzeului din Slatina, dar și unei susținute activități muzeale desfășurate de colectivul de muzeografi din acea localitate.

Ideea realizării unei colecții, generată de această primă manifestare prin care în 1968 se afirma acum pe plan local creația artistică populară a zonelor etnografice din județul Olt, s-a materializat într-o bine documentată expoziție de bază a muzeului, deschisă în 1970, precum și în cîteva expoziții temporare cu teme speciale, în suita cărora se înscrie și prezentarea portului popular din județul Olt.

Organizată într-un local din centrul orașului, expoziția de față este rodul unor susținute cercetări soldate cu realizarea — prin achiziții în teren — a unei interesante și valoroase colecții de

artă populară. Riguros selecționat, materialul etnografic al colecției s-a dovedit reprezentativ și ilustrativ pentru această parte a țării. Sporind tezaurul valorilor noastre naționale, el va înfățișa generațiilor viitoare puterea creatoare a poporului nostru din această parte a Olteniei.

Într-un spațiu relativ restrîns, se prezintă vizitatorilor o selecție de costume femeiești și bărbătești, grupate astfel încît, pe de o parte să evidențieze caracterele specifice zonei, iar pe de altă parte, să permită perceperea diferențelor în cadrul acestora, diferențe din care unele vădesc legăturile comunelor din județ cu cele ale zonelor și județelor limitrofe — Argeș, Vilcea, Dolj, Teleorman.

În prim plan sînt grupate costumele ce exprimă unitatea stilistică a portului din nordul județului Olt cu cel din Vilcea și chiar Argeș, remarcabil mai ales în tehnica de ornamentare a catrințelor din comunele Vitomirești, Curtișoara, Prisaca.